

Dossier behandeld door : Deschynkel Stephanie
E-mail: stephanie.deschynkel@apd-gba.be

Ter attentie van Mijnheer Koen Meersseman
Parlementair medewerker van Vlaams Volksvertegenwoordiger
Bart Dochy - CD&V-fractie
Via e-mail: koen.meersseman@vlaamsparlement.be

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)	Datum
	SA3/DOS-2020-01222-002-SD		

Betreft: Informatie rond privacy in het kader van opnames in een kalkoenkwekerij - Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna "de AVG")¹

Geachte Mijnheer

Ik heb uw e-mail d.d. 3 maart 2020 in goede orde ontvangen.

De hiernavolgende informatie wordt u verstrekt op basis van de elementen die u ons heeft bezorgd en waarvan de juistheid, de volledigheid en het actuele karakter onder uw verantwoordelijkheid vallen. Indien uw vraag evolueert naar een andere soort procedure, bestaat de mogelijkheid dat de GBA de door u aangereikte informatie-elementen zal nagaan en in voorkomend geval haar standpunt daardoor kan wijzigen.

U bevraagt zich over gegevensbescherming of privacy in het kader van opnames in een kalkoenkwekerij.

Wij gaan enkel in op het maken en publiceren van de beelden op zich. Wij gaan niet in op kwesties voorafgaand aan de opname zoals mogelijke woonstschennis (aanhorigheden)/lokaalvredebreuk, want dat heeft niet te maken met de bevoegdheden van de GBA.

Ons toezichtveld is heel ruim en onze middelen beperkt: we beperken ons tot enkele beschouwingen.

¹ Verordening (EU) 2016/679 van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG*. U kan deze tekst raadplegen via de volgende link: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>.

We kunnen u ook geen eenduidig antwoord geven. Dat komt omdat er in deze casus sprake kan zijn van botsing tussen twee fundamentele rechten (zie hierna).

Maar vooreerst past nog een belangrijke voorafgaande opmerking: het is zelfs mogelijk dat op deze casus de AVG niet van toepassing is.

Indien het gaat over beeld- en/of geluidsmateriaal waarin geen natuurlijke personen zichtbaar en/of hoorbaar zijn en/of waarin niet aan de betrokken personen wordt gerefereerd, dan is de AVG inderdaad niet van toepassing.

Wordt er in het materiaal enkel gerefereerd naar de bedrijfsnaam dan wijzen we op overweging 14 AVG: *"De bescherming die door deze verordening wordt geboden, heeft betrekking op natuurlijke personen, ongeacht hun nationaliteit of verblijfplaats, in verband met de verwerking van hun persoonsgegevens. **Deze verordening heeft geen betrekking op de verwerking van gegevens over rechtspersonen en met name als rechtspersonen gevestigde ondernemingen, zoals de naam en de rechtsvorm van de rechtspersoon en de contactgegevens van de rechtspersoon.**"*

In de veronderstelling dat er wel sprake zou zijn van persoonsgegevens (bv. omdat de zaakvoerder herkenbaar op het beeld staat, de nummerplaat van zijn voertuig in de nabijheid van de kwekerij zichtbaar is, hij met name wordt genoemd in het klankmateriaal, edm.) is er bovendien niet noodzakelijk sprake van een onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens.

Dat komt omdat het hier gaat om een botsing tussen twee fundamentele rechten, het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op eerbiediging van de bescherming van de persoonsgegevens en de privacy van de zaakvoerder.

Een beperking van deze rechten is toegestaan als deze bij wet is voorzien en noodzakelijk is in het belang van onder meer de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen (zie bv. artikel 8 lid 2 EVRM) respectievelijk de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen (zie bv. artikel 10 lid 2 EVRM).

Het recht op bescherming van persoonsgegevens kan inderdaad botsen met het recht op vrijheid van meningsuiting en informatie.

Dat blijkt ook uit de AVG zelf. Wij wijzen in dat verband op considerans 4 AVG: *"Het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft geen absolute gelding, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving en moet conform het evenredigheidsbeginsel tegen andere grondrechten worden afgewogen."*

Wij wijzen in dat verband ook op considerans 153 AVG: ***"In de wetgeving van de lidstaten moeten de regels betreffende de vrijheid van meningsuiting en van informatie, met inbegrip van journalistieke, academische, artistieke en/of literaire uitdrukkingsvormen in overeenstemming worden gebracht met het recht op bescherming van persoonsgegevens uit hoofde van deze verordening. Voor de verwerking van persoonsgegevens enkel voor journalistieke doeleinden of ten behoeve van academische, artistieke en literaire uitdrukkingsvormen moeten afwijkingen van of uitzonderingen op een aantal bepalingen van deze verordening worden ingesteld, teneinde indien nodig het recht op bescherming van persoonsgegevens te verzoenen met het recht op de vrijheid van meningsuiting en van informatie, zoals dat in artikel 11 van het Handvest is vastgelegd. Dit dient met name te gelden voor de verwerking van persoonsgegevens voor audiovisuele doeleinden en in nieuws- en persarchieven. De lidstaten moeten derhalve wettelijke maatregelen treffen om de uitzonderingen en afwijkingen vast te stellen die nodig zijn om een evenwicht tussen die grondrechten tot stand te brengen. De lidstaten dienen dergelijke uitzonderingen en afwijkingen vast te stellen met betrekking tot de algemene beginselen, de rechten van betrokkenen, de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker, de doorgifte van persoonsgegevens naar derde landen of internationale organisaties, de onafhankelijke toezichthoudende autoriteiten, samenwerking en coherentie, en betreffende specifieke situaties op het gebied van gegevensverwerking. Indien die uitzonderingen of afwijkingen per lidstaat verschillen, is het recht van de lidstaat waaraan de verwerkingsverantwoordelijke is onderworpen, van toepassing. Gelet op het belang van het recht van vrijheid van meningsuiting in elke democratische samenleving, dienen begrippen die betrekking hebben op die vrijheid, zoals journalistiek, ruim te worden uitgelegd. Daarom dienden lidstaten, op grond van artikel 85 AVG, deze rechten wettelijk in overeenstemming te brengen."***

België heeft daarom ter uitvoering van de AVG specifieke wetgeving aangenomen voor de verwerking van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden. Wij wijzen u op hoofdstuk V van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens dat bestaat uit enig artikel 24: "*§ 1. Onder verwerking van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden wordt verstaan de voorbereiding, het verzamelen, opstellen, voortbrengen, verspreiden of archiveren ten behoeve van het informeren van het publiek, met behulp van elke media en waarbij de verwerkingsverantwoordelijke zich de naleving van journalistieke deontologische regels tot taak stelt.*

§ 2. De artikelen 7 tot 10, 11.2, 13 tot 16, 18 tot 20 en 21.1 van de Verordening zijn niet van toepassing op verwerkingen van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen.

§ 3. De artikelen 30.4, 31, 33 en 36 van de Verordening zijn niet van toepassing op de verwerkingen voor journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen wanneer door de toepassing ervan een voorgenomen publicatie in het gedrang wordt gebracht of het een controlemaatregel voorafgaandelijk aan de publicatie van een artikel zou uitmaken.

§ 4. De artikelen 44 tot 50 van de Verordening zijn niet van toepassing op doorgiften van persoonsgegevens verricht voor journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen aan derde landen of internationale organisaties in de mate dat het nodig is om het recht op bescherming van persoonsgegevens in overeenstemming te brengen met de vrijheid van meningsuiting en van informatie.

§ 5. Artikel 58 van de Verordening is niet van toepassing op verwerkingen van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden en ten behoeve van academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen wanneer de toepassing ervan aanwijzingen zou verschaffen over de bronnen van informatie of een controlemaatregel voorafgaandelijk aan de publicatie van een artikel zou uitmaken.”

Zoals men kan vaststellen zijn er dus heel wat belangrijke artikelen uit de AVG niet van toepassing op verwerkingen van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden.

Nu zou men kunnen denken dat dit uitzonderingsregime enkel geldt voor de professionele journalist en mits die laatste de beroepseigen journalistieke deontologische regels naleeft.

Dit is echter niet noodzakelijk het geval.

Uit de AVG blijkt dat “Gelet op het belang van het recht van vrijheid van meningsuiting in elke democratische samenleving, dienen begrippen die betrekking hebben op die vrijheid, zoals journalistiek, ruim te worden uitgelegd” (overweging 153 AVG).

Dat blijkt ook uit de rechtspraak van het EU-Hof in het Satamedia-arrest van 16 december 2008 en het Buivids-arrest van 14 februari 2019.

Activiteiten kunnen als ‘journalistieke activiteiten’ worden aangeduid als zij bekendmaking aan het publiek van informatie, meningen of ideeën tot doel hebben. Welk overdrachtsmedium wordt gebruikt doet niet terzake. Deze activiteiten zijn niet voorbehouden aan mediaondernemingen. Het is niet relevant of er een winstoogmerk is.

Hoewel Buivids bijvoorbeeld geen professioneel journalist was, belette dit dus niet dat het op YouTube zetten van het filmpje, waarin hij blijkbaar stiekem een mistoestand op een politiekantoor had gefilmd, een journalistiek doel kan dienen, hetgeen aan de verwijzende rechterlijke instantie staat om na te gaan, aldus het EU-Hof.

Verborgene video-opnames en de uitzending of online publicatie van verborgene opnames kunnen te verantwoorden zijn bij voldoende en gewichtig maatschappelijk belang. Het filmen van praktijken die mogelijks ingaan tegen of verboden zijn op grond van de algemene principes vervat in de dierenwelzijnswetgeving draagt wellicht bij tot het publieke debat.

In dergelijke omstandigheden zou het bovendien illusoir of inopportuun zijn dat de verwerkingsverantwoordelijke voor de aanvang van de verwerking zijn doel kenbaar maakt. Verborgene opnames kunnen dus uitzonderlijk aanvaardbaar zijn indien de informatie niet op een andere manier kan verkregen worden en wanneer het maatschappelijk belang dat verantwoordt. Het zou dus kunnen zijn dat een rechter oordeelt dat de inbreuk op de bescherming van de persoonsgegevens en de privacy van de zaakvoerder niet ernstig genoeg is om zwaarder te wegen dan het publiek belang om informatie over dit onderwerp van algemeen belang te krijgen.

Een omstandigheid die zou kunnen meewegen in het voordeel van het recht op vrijheid van meningsuiting is dat er sprake is van een ernstige misstand. De beelden roepen bij heel wat mensen toch wel vragen op.

De rechter zou ook kunnen overwegen dat de reportage niet over de persoon van de zaakvoerder gaat (nog steeds in de veronderstelling dat hij dus op het beeld staat of dat op één of andere manier naar zijn persoonsgegevens wordt verwezen in het klank- of beeldmateriaal) maar over de branche waarin hij werkzaam is.

Ook een relevant element is wellicht het "waarheidsgehalte" van de opname. Indien die niet in twijfel wordt getrokken door de partijen zelf zal de rechter wellicht meer gewicht toekennen aan de beelden dan wanneer blijkt dat de beelden zijn gemonteerd en op een bepaalde manier werden getoond en in een bepaalde context geplaatst zijn. In dat verband zou men kunnen zeggen dat de beelden hier bv. niet genomen zijn door een "neutrale" journalist, maar door een dierenrechtenorganisatie die strijd voert voor zijn zaak. De wijze van presenteren van het beeldmateriaal en de gevolgen van de publicatie moeten dus inderdaad ook mee in de balans.

Dit om maar te zeggen dat het allemaal zal afhangen van de concrete omstandigheden van een bepaald geval of de rechter het recht op vrijheid van meningsuiting wel of niet zwaarder vindt wegen dan het recht op gegevensbescherming of privacy en hij de inbreuk op het recht op gegevensbescherming of privacy wel of niet noodzakelijk en dus wel of niet onrechtmatig acht.

Behoudens nieuwe elementen van antwoord binnen één maand, zal uw dossier worden afgesloten.

Hoogachtend

Charlotte Dereppe
Directeur van de Eerstelijnsdienst